

Trichostomum arcticum

Arktisk lansettmossa

Mossor

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Starkt hotad (EN)

D

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Pottiiales, **Familj:** Pottiaceae, **Släkte:** *Trichostomum* (lansettmossor), **Art:** *Trichostomum arcticum* - arktisk lansettmossa Kaal. **Synonymer:** *arktisk lancettmossa*, *Trichostomum cuspidatissimum* Cardot & Thér., *Didymodon arcticus* (Kaal.) Broth., *Tortella* × *cuspidatissima* (Cardot & Thér.) O.Werner, Köckinger & Ros, *Tortella cuspidatissima* (Cardot & Thér.) O.Werner, Köckinger & Ros, *Tortella x cuspidatissima* (Cardot & Thér.) O.Werner, Köckinger & Ros

Kännetecken

Arten bildar ca 5-7 cm höga, täta, gulgröna till orange-bruna tuvor. Bladen sitter tätt och är relativt jämnlånga med plana kanter. En fältkaraktär är att bladen är tydligt svängda åt sidan i fuktigt tillstånd, vilket ger skottet ett vridet utseende ovanifrån. Nerven är kraftig, 60-90 µm bred, något utlöpanande och har ofta några genomskinliga celler överst. Bladcellerna är kvadratiska och papillösa överst, rektangulära och släta vid basen. Arten är skildkönad. Kapslar är inte kända. Specialiserad vegetativ förökning är inte känd.

Arktisk lansettmossa skulle kunna förväxlas med i Norden ännu inte funna *Tortella arctica*, vilken dock har ännu bredare nerv (100-130 µm bred) och längre (ca 4 mm istället för ca 3 mm) och smalare blad. Dessutom saknar den centralsträng i stammen.

Utbredning och status

Arten är känd endast från två lokaler i Lule lappmark i Sverige: Staloluokta och Mattåive. Arten finns också på Svalbard, varifrån den ursprungligen beskrevs av Kaalaas år 1900 och den finns i övrigt i de arktiska delarna av Sibirien, Nordamerika och Grönland.

Ekologi

Arktisk lansettmossa växer på fjällhed i fuktiga, kalkrika miljöer, den ena lokalen i Sverige är en kalkrik fjällsippshed och den andra en klippa, båda i ett nederbördsrikt område i lågalpin zonen i Padjelanta. Habitatet är sannolikt periodiskt kortvarigt uttorkat. Som följarter växer bland annat plyschmossa *Ditrichum flexicaule*, nordlig dvärgbågmossa *Pseudoleskeella tectorum* och guldflåta *Hypnum bambergeri*. Arten har hittats i liknande miljöer samt i kalkkärr (Holmen 1957) på Grönland.

Hot

Ett varmare klimat ser ut att gynna expansionen av kärleväxter på bekostnad av mossor vilket är det största hotet idag. Området där de två kända lokalerna finns är nationalpark. Avsaknad av sporkapslar antyder att arten kan ha svårt att sprida sig.

Åtgärder

Båda lokalerna bör snarast återbesökas och artens biologi och ståndortskrav undersökas. Dessutom bör artens exakta växtplatser meddelas till berörda myndigheter.

Övrigt

Utländska namn - NO: Tundrasvamose.

Etymologi: arcticus (lat.) = nordlig, arktisk; arktos (gr.) = stjärnbilden Stora Björn, björn; suffixet -icus (gr.).

Uttal: [Trikóstomum árktikum]

key facts Shoots 5-7 cm high, forming dense, yellowish-green to brown tufts. Costa stout (60-90 µm), slightly excurrent. Dioicous, capsules unknown. - Found on alpine heaths in moist, calcareous habitats. The two Swedish sites are a calcareous Dryas heath and a rock, both in areas with a high annual precipitation in the lower alpine zone.

Litteratur

Engelmark, T.-B. 1974. *Trichostomum cuspidatissimum* Card. & Ther. and *Rhizomnium andrewsianum* (Steere) Kop. discovered in north Sweden. *Lindbergia* 2: 218-221.

Hallingbäck, T. 2008. *Trichostomum arcticum* arktisk lansettmossa s. 59. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Bladmossor. Kompaktmossor - kapmossor : Bryophyta : Anoetangium - Orthodontium. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Holmen, K. 1957. Three west arctic moss species in Greenland. On the occurrence of *Cinclidium latifolium*, *Aulacomium acuminatum* and *Trichostomum cuspidatissimum*. *Medd. om Grönland* 156 (3): 1-16.

Författare

Nils Cronberg 1998. Rev. Tomas Hallingbäck 2008. Uppdaterat 2010, 2016.